

УДК 657.2:336.2
JEL Classification: H22, H25

DOI: 10.37332/2309-1533.2024.1.22

Бачинський В.І.,
канд. екон. наук, професор,
професор кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування,
Львівський торговельно-економічний університет,
Помулева В.М.,
старший викладач кафедри обліку та оподаткування,
Національний університет «Запорізька політехніка»

ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК: ПРОБЛЕМИ ФОРМИ ТА ЗМІСТУ

Bachynskiy V.I.,
cand.sc.(econ.), professor, professor at the department
of accounting, control, analysis and taxation
Lviv University of Trade and Economics,
Pomulieva V.M.,
senior lecturer at the department
of accounting and taxation,
National University "Zaporizhzhia polytechnic"

TAX DECLARATION ON INCOME TAX: PROBLEMS OF FORM AND CONTENT

Постановка проблеми. Метою реформування системи оподаткування прибутку підприємств з 2015 р. було спрощення не тільки механізму обчислення податку, а й процесу декларування платниками своїх податкових зобов'язань. Однак, впродовж останніх років держава, переслідуючи фіскальні цілі, вносить корективи щодо норм справляння податку на прибуток, залишаючи поза увагою гострі питання його обліку та звітності.

У результаті зміни окремих норм оподаткування змінюються і форми податкової звітності. Втім, правильне складання та подання податкової декларації є не тільки законодавчою вимогою, але й відповідальністю перед суспільством. Від цього залежить повнота і своєчасність виконання платником своїх податкових зобов'язань. Податкові декларації є також важливим інструментом для податкових органів під час проведення перевірок. Саме тому, своєчасне і коректне їх подання є критично важливим для уникнення платниками податкових ризиків.

Зазначене актуалізує дослідження ключових аспектів та особливостей декларування податку на прибуток у контексті законодавчих змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти справляння податку на прибуток висвітлені в численних публікаціях відомих вітчизняних науковців. Питання податкової звітності, зокрема з податку на прибуток, є предметом досліджень І. Є. Андрущенко, Т. І. Єфименко, податкової звітності в умовах цифровізації – С. І. Головацької та Р. А. Марценюка [1], податкової звітності в умовах воєнного стану – А. П. Шаповалової та О. П. Кузьменко [2].

Поряд із науковими здобутками вчених та практиків України з питань реформування податкового законодавства, відбуваються часті зміни у нормативних документах (подекуди необґрунтовані) та виникає низка проблемних питань дискусійного характеру, що потребує подальших наукових досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження актуальних проблем форми та змісту декларації з податку на прибуток і пошук шляхів їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з центральних складових податкової звітності є зміст та форма податкової декларації, якими й закріплюється система звітних показників. Порядок складання і подання податкової звітності регулюється податковим законодавством України. Форми податкової декларації розробляються та затверджуються наказами Мініфіну. Відповідно до п. 48.1 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) податкова декларація подається за чинною формою на час її подання [3]. Нові форми податкової звітності діють зі звітного періоду, наступного за періодом їх оприлюднення. Актуальна форма має важливе значення для прийняття податковим органом податкової декларації і визнання її як такої.

Форма податкової декларації з податку на прибуток підприємств (далі – декларація, податкова декларація) затверджена наказом МФУ від 20.10.2015 р. № 897 «Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств» (далі – Наказ 897), зі змінами та доповненнями. Форма її одна для всіх платників податку, у тому числі і для платників з особливим статусом.

Податкова декларація має характер податкового розрахунку, на підставі якої обчислюється сума податку на прибуток та здійснюється його сплата до бюджету. Декларація складається з вступної частини та додатків до неї. Складається наростаючим підсумком з початку року. Включає визначення показників для розрахунку податку. Додатки до декларації подаються в залежності від особливостей діяльності платника податку на прибуток, а також від наявності відповідних операцій за звітний період.

Враховуючи, що декларацію з податку на прибуток подають не лише підприємства, що є на загальній системі оподаткування, які хоч якось відстежують зміни, а й ті, хто переходить на іншу систему оподаткування, отримує неприбутковий статус, або ж для яких встановлено спеціальний режим оподаткування, платнику важливо зважати на особливості обрання її актуальної форми.

Форма декларації вкотре засвідчує свою непостійність. Незважаючи на воєнний стан, зміни щодо форми декларації відбуваються постійно. У зв'язку зі змінами до ПКУ, відповідно додаються нові рядки у декларації, з'являються нові додатки, оновлюються інші пов'язані з ними додатки. У 2022 р. нова форма змінювалась майже щокварталу, що відображено у табл. 1.

Таблиця 1

Зміни до форми декларації з податку на прибуток у 2022 р.

Наказ МФУ/ Набуття чинності	Сутність змін
Наказ МФУ від 17.11.2021 р. № 601/ 17.12.2021 р. Звітність за оновленою формою – I квартал 2022 р.	Зміни до форми декларації, додатка ВП (стосуються інвестора зі значними інвестиціями).
Наказ МФУ від 10.02.2022 р. № 58/ 15.03.2022 р. Звітність за оновленою формою – II квартал 2022 р.	Додано новий додаток МЗП (заповнення за результатами 2022 р.). Зміни враховують особливості оподаткування, внесені Законом України № 1914-IX від 30.11.2021 р., зокрема, до п. 141.9 ПКУ, яким передбачено особливості визначення загального мінімального податкового зобов'язання платників податку – власників/орендарів/ користувачів земельних ділянок.
Наказ МФУ від 13.09.2022 р. № 274/ 18.11.2022 р. Звітність за оновленою формою – 2022 рік	Додано новий додаток Дія, оновлено додаток РІ. Зміни внесені з метою приведення форми декларації до положень змін до ПКУ щодо спеціального режиму оподаткування платників податку на прибуток, які є резидентами Дія – Сіті за особливими умовами

Джерело : сформовано авторами за даними Мінфіну

Отже, платникам варто слідкувати за черговими роз'ясненнями ДПС або ж оновленням електронної форми декларації в електронному кабінеті платника податків. Це впливає і на ефективність складання, і на своєчасність подання декларації.

Розглянемо актуальні форми та останні зміни, враховуючи специфіку подання декларацій у період воєнного стану.

Зміна податкового законодавства та змісту форм декларації суттєво відбивається й на платниках податку, адже на практиці виникають ситуації, коли податківці ще не впровадили у себе оновлену форму у той час, як період декларування вже розпочався.

Втім, законодавці не завжди полегшують положення суб'єктів, незважаючи на їх прохання та на воєнний стан. Так, не відтерміновано дію прийнятого ще до широкомасштабного вторгнення агресора Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» від 30.11.2021 № 1914 [4]. Відтак, з 2022 р. з'явився ще один механізм коригування податку на прибуток, окрім податкових різниць, щоправда, стосується він лише сільгоспвиробників. Він спрямований на збільшення суми податку на прибуток до рівня мінімального податкового зобов'язання (далі – МПЗ). Зміни до форми податкової декларації з податку на прибуток підприємств щодо відображення в ній МПЗ внесені наказом № 58 [5] ще до початку введення воєнного стану в Україні. З огляду на набуття чинності цим наказом (15.03.2022 р.), та враховуючи норми п. 46.6 ПКУ, платники із квартальним звітним періодом мали подати оновлені декларації з додатком МЗП вже за I півріччя 2022 р.

Чергових змін зазнали форми декларації у наслідок видання наказів МФУ і у 2023 р., які узагальнені у табл. 2.

Як бачимо, нормотворча діяльність державних органів вкрай «плідна». Нові накази, якими змінюють форму, ще не встигають набути чинності, як готується новий проект наказу про чергові зміни.

Таблиця 2

Зміни до форми декларації з податку на прибуток у 2023 р.

Нормативний акт Набуття чинності/ введення в дію	Сутність змін
Накази, які «формують» бланк декларації з податку на прибуток з кодом електронної форми J0100125 для звітування за весь 2023 рік і за I квартал 2024 року	
Наказ МФУ «Про затвердження Змін до форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств» від 20.02.2023 р. № 101 Наказ МФУ від 13.03.2023 р. № 130 щодо внесення змін до наказу № 101/ 31.03.2023 року	Оновлено форму податкової декларації та додатків ЗВ, ПП, ПН і ТЦ, РІ. Також форму декларації доповнено додатком ОВ, щодо розрахунку авансових внесків пунктами обміну валют. Зміни з метою реалізації положень Законів: № 2330-ІХ від 21.06.22 р., № 2480-ІХ від 29.07.22 р., № 2600-ІХ від 20.09.22 р., № 2720-ІХ від 03.11.2022 враховують особливості оподаткування контрольованих операцій учасників індустріальних парків (ст. 39 ПКУ, п. 142.4 ПКУ), оподаткування валютно-обмінних операцій у пунктах обміну іноземних валют (торгівлі валютними цінностями у готівковій формі, п. 141.13 ПКУ), нові податкові різниці, РІ.
Наказ МФУ «Про затвердження Змін до додатків до Податкової декларації з податку на прибуток підприємств» від 07.06.2023 р. № 302 / 31.07.2023 р., форма декларації – з 1.01.2024 року	Внесені зміни до форми Податкової декларації та оновлено додатки РІ (нові податкові різниці з'явилися для страховиків), ТЦ, КІК, ДІЯ. Підстава: Закон України від 30.06.2023 р. № 3219-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану».
Наказ МФУ «Про затвердження Змін до додатка РІ до рядка 03 РІ Податкової декларації з податку на прибуток підприємств» від 24.10.2023 р. № 572/ 15.12.2023 року, форма декларації – з 01.01.2024 року	Оновлено додаток РІ (нові «перехідні» податкові різниці для платників єдиного податку, у т.ч. тих, які перебували на спецгрупі єдиного податку 2 %). Зміни стосуються особливостей оподаткування протягом дії воєнного стану, запроваджених Законом України від 30.06.2023 № 3219-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період воєнного стану».
Зміни, які вплинуть на звітність за наступний звітний період, тобто з 1 липня 2024 року – за I півріччя 2024 року і наступні періоди	
Наказ МФУ «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів МФУ» від 07.12.2023 р. № 673 / 06.02.2024 року	У новій формі викладено Додаток ТЦ, оновлений Звіт про контрольовані операції та порядок його складання.
Наказ МФУ «Про затвердження Змін до форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств» від 04.01.2024 р. № 6 / 16.02.2024 р.	Зміни редакційного характеру щодо організаторів азартних ігор. Дані зміни враховують оновлення ПКУ Законом від 10.08.2023 № 3325-ІХ, який набув чинності 03.09.2023 року.
Наказ МФУ «Про затвердження Змін до форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств» від 06.03.2024 р. № 111 / 05.04.2024 р.	Внесені зміни до форми Податкової декларації з податку на прибуток (редакційні зміни у додатках ЗП, РІ, КІК, АВ, ВП). Зміни стосуються особливостей оподаткування банків, запроваджених Законом України від 21.11.2023 р. № 3474- ІХ.

Джерело : сформовано авторами за даними Мінфіну

Попри те, що згідно з п. 46.6 ПКУ нові форми декларацій стають чинними для звітності за податковий період, що настає за періодом їх оприлюднення, податківці не вперше у консультаціях та роз'ясненнях наголошують на звітуванні за оновленою формою раніше. Наприклад, як це було із наказом 274, який набрав чинності 18.11.22 р., а, отже, звітувати за новою формою з відповідними змінами, платники мали б починаючи з I кварталу 2023 р., а не за результатами 2022 р.

Подібне стосується і наказу 111. ДПС рекомендувала банкам застосовувати форму декларації з податку на прибуток, що діяла до набрання чинності наказу № 111, але з обчисленням суми податку на прибуток за новими ставками з п. 136.1-1 ПКУ, вже починаючи з I кварталу 2024 року, та з п. 68 підрозділу 4 розділу XX ПКУ за податковий (звітний) період – 2023 р. Пов'язано це з набранням чинності 08.12.2023 року Закону України від 21.11.2023 р. № 3474-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування банків та інших платників податків» [6]. За цим Законом з 1 січня 2024 року підвищена ставка податку на прибуток для банків – до 25 %, та окремо встановлена ставка 50 % – для оподаткування прибутку 2023 р. I, оскільки банки вже сплатили податок за результатами трьох кварталів 2023 року за ставкою 18 %, змушені були переглянути сплачені податкові зобов'язання за весь 2023 рік. Як бачимо, тут наявним є порушення правових норм, адже закон не має зворотної сили, а також порушення принципу стабільності податкового законодавства (п. 4.1.9 ПКУ), відповідно до якого зміни не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки [3].

Додатки до податкової декларації відповідно до п. 46.1 ПКУ є її невід'ємною частиною, а відповідно до п. 48.7 податкова звітність, складена з порушенням норм цієї статті, не вважається податковою декларацією. Таким чином, у разі неподання до органу податкової служби додатків до

податкової декларації така декларація не визнається податковою декларацією та не пройде камеральну перевірку. А, отже, увага платників податку на прибуток має бути зосереджена як на їх наявності, так і на правильному перенесенні даних до основної частини декларації. Втім, як видно із даних табл. 1 і 2, кількість додатків постійно зростає, що ще більше ускладнює й так нелегку бухгалтерську роботу платників.

Незважаючи на те, що зміни стосуються зазвичай обмеженого кола платників податку, однак оновлені форми декларації стосуються всіх без виключення. Тож платникам потрібно не тільки постійно відстежувати й вивчати зміни законодавства, а й звітувати за актуальними формами декларації.

Затверджена Наказом 897 форма податкової декларації з податку на прибуток передбачала уніфікацію форм податкової звітності (замість чотирьох окремих декларацій одну) та значне скорочення кількості додатків до декларації – з 14 до 9 [7]. Нова форма податкової декларації мала б сприяти зменшенню платниками часу на її ведення і формування, оскільки основні її показники заповнюються на підставі показників фінансової звітності.

Але на сьогодні, враховуючи постійні податкові зміни, кількість додатків знову значно зросла, і станом на 2024 рік їх налічувалось вже 15.

Додаток РІ, який на початках передбачав небагато різниць, згрупованих з посиланням на відповідні норми, однак надалі щоразу оновлюється та розширюється. Як видно із даних табл. 1–2, тільки за період воєнного стану зміни вносилися 4 рази.

Варто зауважити, що фінансова звітність є додатком до податкової декларації з податку на прибуток та її невід'ємною частиною (п. 46.2 ПКУ). А, отже, з декларацією подається і фінансова звітність, як додаток ФЗ, про що проставляється відповідна позначка у відповідному полі. Обов'язок подання фінансової звітності до податкового органу визначено п. 46.2 ПКУ.

Платники податку на прибуток у визначених законом випадках, крім декларації з податку на прибуток, подають податковим органам проміжну (І квартал, перше півріччя, дев'ять місяців) та річну фінансову звітність [8]. Склад фінансової звітності (додатка ФЗ до декларації) залежить від того, до якої категорії суб'єктів господарювання відноситься платник податків.

Після того, як фінансова звітність отримала статус додатка до податкової декларації з податку на прибуток, у платників податку виникло ще більше проблем та невирішених питань. Адже фінансова звітність є не лише додатком до декларації з податку на прибуток, але й самостійною формою звітності, яка подається органам державної статистики.

Одним із проблемних питань, не урегульованих законодавчо, що породжує найбільше запитів платників до контролюючих органів, є неузгодженість строків подання фінансової звітності податковим органам у складі податкової декларації та до Державної служби статистики України. При поданні Додатка ФЗ до декларації слід звернути увагу на те, що до органів статистики фінансова звітність має строки подання інші, аніж строки подання податкової декларації з податку на прибуток. Так, квартальна фінансова звітність подається не пізніше 30 числа, що настає за звітним кварталом, а річна – не пізніше 28 лютого [8]. Терміни подання податкової декларації – 40 і 60 календарних днів після закінчення відповідного звітного періоду.

Відтак, платники задля того, аби не порушити граничні терміни подання, вимушені або подати обидва звіти завчасно (наприклад, річну не пізніше 28 лютого), або спершу подати фінансовий звіт не пізніше 28 лютого до статистики (в електронному виді через «єдине вікно»), а вже після цього (не обов'язково у той же день) – податкову декларацію з податку на прибуток з відповідною відміткою про подану фінзвітність. Причому подавати потрібно через єдине вікно, у такому разі фінзвітність буде доступною і для органів статистики, і для податкової служби.

До того ж, за роз'ясненнями ДПС фінансову звітність можна подавати раніше декларації з податку на прибуток від одного дня до одного місяця (102.20.01 ЗІР). Якщо ж платник податку подав фінзвітність ще раніше, то до ДПС її потрібно подати заново.

При цьому підтвердженням подання фінансової звітності разом з декларацією є позначка «+» в декларації у полі «ФЗ» таблиці «Наявність додатків» та у таблиці «Наявність поданих до податкової декларації додатків – форм фінансової звітності».

Відповідно до п. 46.2 ПКУ, різні строки подання фінансової звітності податковому органу встановлено для платників, які не зобов'язані оприлюднювати фінансову звітність, та для платників, які зобов'язані це робити згідно з ч. 3 ст. 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [9]. Останні мають подати її двічі:

– ще не перевірена аудитором річна фінансова звітність (баланс і Звіт про фінансові результати) подається у складі податкової декларації в терміни, встановлені для річної податкової звітності – протягом 60 днів після закінчення року;

– вже перевірена аудитором річна фінансова звітність (повний її комплект) подається не пізніше 10 червня року, що настає за звітним.

В умовах воєнного стану перевірену фінансову звітність можна подати протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану (п. 69.1 підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ).

Попри те, що п. 46.2 ПКУ не визначено обов'язок підприємств подавати ще й аудиторський звіт, податкові органи вимагають подавати його разом з перевіреною фінансовою звітністю, тим самим порушуючи норми законодавства.

Варто зауважити, що відповідно до п. 48.3 ПКУ, інформація про додатки, що додаються до податкової декларації та є її невід'ємною частиною, є обов'язковим реквізитом податкової декларації. Без заповнення таких обов'язкових реквізитів декларація втрачає статус податкової звітності з відповідними податковими наслідками.

Для звітності, яка формується та надсилається за допомогою електронних сервісів, існує відповідний автоматизований контроль, під час якого платник отримує відповідне екранне повідомлення та оперативно може відреагувати, проставивши відповідні позначки в декларації або сформувати необхідний додаток. Однак, саме для фінансової звітності відповідну автоматизовану перевірку не реалізовано. Тому для підприємств, які подали фінансову звітність до органів статистики раніше податкової декларації, та не зробили таку відмітку, існує ризик неприйняття декларації.

Окрім цього, до невизнання декларації призводить і подання фінансової звітності не за встановленою формою, тому важливо обрати правильний її ідентифікатор, а також подання фінансової звітності не у повному складі.

Варто наголосити, що податкова декларація вважається неподаною за умови порушення норм п. 48.3, 48.4 ст. 48 та абзаців першого – третього п. 49.4 ст. 49 ПКУ, що тягне за собою застосування штрафних санкцій. По кожному такому випадку контролюючий орган зобов'язаний надати платнику податків письмове повідомлення про відмову у прийнятті його податкової декларації із зазначенням причин такої відмови в терміни, визначені п. 49.11 ст. 49 ПКУ.

До того ж, неподання фінансової звітності разом з декларацією є одним із критеріїв ризикованого платника ПДВ, а, отже, наслідком може бути, окрім іншого, ще й можливі блокування податкових накладних.

Незважаючи, що форма декларації одна для всіх платників, при цьому платникам слід зважати на різні окремі електронні коди форм декларацій, так як це може вплинути на неприйняття звітності. Електронні форми декларації з податку на прибуток підприємств, з додатками, розміщені на вебпорталі ДПС за ідентифікаторами форм. Окремі електронні коди форм передбачені:

- для юридичних осіб;
- для фізичних осіб;
- для інститутів спільного інвестування;
- для виробників сільгосппродукції за рік (які обрали особливий річний податковий (звітний) період з 01 липня минулого звітного року по 30 червня поточного звітного року).

Неврахування всіх вищенаведених особливостей може призвести до помилок при підготовці та поданні податкової декларації, що, своєю чергою, вплине на несвоєчасне подання звітності, та сплати податку, за що передбачені штрафні санкції.

У зв'язку з частими законодавчими змінами, браком часу на їх вивчення та врахування у звітності, платники дуже часто вдаються до подання звітності із завідомо завищеними податковими зобов'язаннями, аби вчасно здати декларацію і не порушити термін подання, з подальшим її виправленням. Втім, виправлення потребує уваги та додаткових витрат часу відповідальних працівників фінансово-економічних підрозділів підприємств.

Податкові органи щороку після завершення річної звітної кампанії оприлюднюють перелік помилок, яких найчастіше припускаються платники податків, зокрема податку на прибуток, та які виявляються у тому числі при камеральних перевірках поданої звітності. Здійснений нами моніторинг таких помилок показує, що вони залишаються майже незмінними щороку, а також додаються й інші, що свідчить, зокрема, про постійні ускладнення правил декларування. На основі проведеного моніторингу у табл. 3 нами узагальнено найбільш поширені помилки у податковій звітності платників податку на прибуток та визначено можливі шляхи їх упередження.

Таблиця 3

Поширені помилки щодо форми і змісту податкової звітності з податку на прибуток, наслідки та шляхи можливого їх упередження

Зміст помилки подання податкової декларації	Наслідки та можливі шляхи упередження
1	2
1. Невідповідність чинній формі (помилка можлива у разі подання звіту в паперовій формі)	Для уникнення більшості помилок при поданні звітних документів доцільно користуватися електронними сервісами ДПС
2. Обов'язковий реквізит «звітний (податковий) період» не відповідає обраному режиму оподаткування	Для упередження такої помилки необхідно за можливості, отримати витяг з відповідного реєстру
3. Подання податкової декларації за звітний період, який не є базовим	Для упередження такої помилки, необхідно з'ясувати, чи потрібно в такому звітному періоді подавати таку звітність

продовження табл. 3

1	2
4. Не подано необхідні додатки до декларації (найчастіше це додатки ПН, ПП, ЗП), недостовірне зазначення обов'язкового реквізиту «інформація про додатки, що додаються до податкової декларації та є її невід'ємною частиною» (чи/та не проставлено відмітку «+» щодо їх подання)	Додатки є невід'ємною частиною декларації. Без необхідного додатка податкова декларація вважається неподаною. Це ж стосується спеціальних відміток про додатки. Адже важливо не лише подати додаток, а й проінформувати про їх подання позначкою «+» (або кількість – для додатків ПН та КІК) у полі «Наявність додатків» під табличною частиною основної декларації. У комірці під «ФЗ» важливо проставити «+» щодо стандартів, які використовує підприємство: «НП(С)БО чи «МСФЗ» та у полі «Наявність поданих до Податкової декларації з податку на прибуток додатків – форм фінансової звітності» зробити позначку «+» які саме форми подаються.
5. Подання річної фінансової звітності не в повному обсязі (відсутність «Приміток до річної фінансової звітності» ф. 5)	Вказані відмітки – обов'язкові реквізити декларації, перелік яких визначено у п. 48.3 ПКУ.
6. Не подано фінансову звітність (чи/та не зазначено «+» щодо її подання та відмітки щодо системи звітування: за НП(С)БО або МСФЗ)	Подання додатків до податкової декларації, у тому числі фінансової звітності не за встановленою формою може призвести до невизнання такої декларації податковою звітністю
7. Фінансова звітність подана не за встановленою формою	У такому разі підприємство, хоч і має дохід до 40 млн грн, воно обрало варіант застосовувати усі різниці. Виправити таку помилку можливо через подання правильно заповненої уточнюючої декларації, у т. ч. з відміткою про незастосування різниць (ЗІР 102.20.02)
8. Платник не продублював відмітку про відмову від коригувальних різниць з р. III ПКУ (підприємство з доходом не більше 40 млн грн)	Оскільки декларації (у т. ч. додатки) складаються наростаючим підсумком, то такі помилки неодмінно вплинуть на всі наступні декларації, подані за рік, що, своєю чергою, вплине на розрахунок податкової бази та податок на прибуток
9. Кумулятивні помилки в попередніх квартальних деклараціях (можливі у платників, які подають декларації щоквартально)	Відображення показників за рік без врахування даних попередніх звітних періодів призводить до завищення або заниження нарахувань податку/завищення податкового збитку з відповідними наслідками
10. Часто платник замість періоду «три квартали» вказує «третій квартал», замість «перший квартал» – «березень» тощо	Є підставою для віднесення підприємств до високо ризикових при плануванні перевірок
11. Помилки, пов'язані із відображенням доходів/витрат у фінансовій звітності	Помилки вплинуть на розрахунок податкової бази та податок на прибуток з відповідними наслідками
12. Неув'язка показників доходу і фінансового результату у податковій декларації та фінансовій звітності	

Джерело : сформовано авторами за даними ДПСУ

Загалом, уникнення помилок у податковій звітності платників податку на прибуток важливе для запобігання штрафів і санкцій, підтримання ділової репутації, ефективного управління фінансами, зменшення стресу і навантаження на персонал.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, формування і подання платником декларації з податку на прибуток вимагає значної концентрації уваги і врахування безлічі нюансів, починаючи від форми декларації та закінчуючи вимогами до фінансової звітності, які можуть вплинути на несвоєчасне подання декларації, або ж її невизнання, а також на неправильне відображення даних у деклараціях, що, своєю чергою, може призвести до заниження суми податку на прибуток, а відтак до застосування штрафних санкцій.

Часті зміни законодавства призводять і до змін у формі і змісті декларації з податку на прибуток, що призводить до надмірної її деталізації та перенавантаження великою кількістю додатків, що впливає на якість податкової звітності з податку на прибуток та на повноцінне виконання своїх податкових обов'язків платниками податку. Відтак, системні недоліки перетворюють податок на прибуток підприємств в Україні на дієвий механізм фіскального тиску саме на сумлінних платників податку.

З метою зменшення навантаження на добросовісних платників податку на прибуток та зменшення податкових ризиків, вважаємо за необхідне:

– уніфікувати терміни подання податкової декларації з податку на прибуток та фінансової звітності;

– закріпити норму щодо зміни форми декларації не частіше одного разу на рік. Адже ПКУ містить норму (п. 46.4), згідно якої платник у разі необхідності (якщо платник вважає, що форма декларації збільшує або зменшує його податкові зобов'язання) може подати доповнення до декларації за довільною формою, тому потреби в її оновленні при кожній зміні в законодавстві немає;

– спростити податкову звітність з податку на прибуток, зокрема, шляхом зміни її структури, зменшення додатків. Проста і логічна структура декларації дозволить платнику визначати податкові зобов'язання з мінімальними витратами часу;

– зменшити періодичність подання декларації (рік замість кварталу) на законодавчому рівні. Доцільно встановити для всіх платників податку на прибуток річний звітний період, запровадивши

систему квартальних авансових внесків, що усуне спірні питання щодо базового звітного періоду, зменшить кількість часу, який витрачається платниками на підготовку та подання звітності. Такий порядок запроваджено у багатьох країнах (наприклад, у Чехії, Великобританії та інших країнах Європи податкова звітність з податку на прибуток подається один раз на рік). До того ж, податкова декларація може складатися з однієї сторінки. В Україні ж кількість звітних періодів значно більше.

Перспективами подальших досліджень є вивчення особливостей обліку податку на прибуток і аналіз проблемних питань облікового відображення.

Література

1. Головацька С. І., Марценюк Р. А. Сучасні тенденції адміністрування звітності підприємства в умовах цифрової економіки. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2022. № 70. С. 27-33. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1279> (дата звернення: 20.02.2024).

2. Шаповалова А. П., Кузьменко О. П. Фінансова та податкова звітність в умовах воєнного часу: ключові зміни та послаблення. *Економіка та держава*. 2022. № 8. С. 105-110. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/economy/article/view/401> (дата звернення: 15.02.2024).

3. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 10.02.2024).

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень : Закон України від 30.11.2021 № 1914. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text> (дата звернення: 11.02.2024).

5. Про затвердження Змін до форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів : Наказ Міністерства фінансів України від 10.02.2022 р. № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0265-22#Text> (дата звернення: 15.02.2024).

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування банків та інших платників податків : Закон України від 21.11.2023 р. № 3474-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3474-20#Text> (дата звернення: 11.02.2024).

7. Про затвердження декларації з податку на прибуток підприємств : лист ДФС України від 04.01.2016 № 102/7/99-99-19-02-01-17. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatki-ta-zbori/zagalnoderjavni-podatki/podatok-na-pributok-pidpri/listi/arhiv/2016-rik/230801.html> (дата звернення: 02.02.2024).

8. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : Постанова КМУ від 28 лютого 2000 р. № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.02.2024).

9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 16.02.2024).

References

1. Holovatska, S.I. and Martseniuk, R.A. (2022), "Current trends of enterprise's reporting administration in the conditions of digital economy", *Visnyk LTEU. Ekonomichni nauky*, no. 70, pp. 27-33, available at: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1279> (access date February 20, 2024).

2. Shapovalova, A.P. and Kuzmenko, O.P. (2022), "Wartime financial and tax reporting: key changes and mitigation", *Ekonomika ta derzhava*, no. 8, pp. 105-110, available at: <https://nauka.com.ua/index.php/economy/article/view/401> (access date February 15, 2024).

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine" dated 02.12.2010 no. 2755-VI (with changes and additions), available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (access date February 10, 2024).

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), Law of Ukraine "On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine to ensure the balance of budget revenues" dated 30.11.2021 no. 1914, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text> (access date February 11, 2024).

5. Ministry of Finance of Ukraine (2022), Order "On Approval of Amendments to the Form of Corporate Income Tax Return and Recognition of Certain Orders as Repealed" dated 10.02.2022 no. 58, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0265-22#Text> (access date February 15, 2024).

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2023), Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine regarding the peculiarities of taxation of banks and other taxpayers" dated 21.11.2023 no. 3474-XX, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3474-20#Text> (access date February 11, 2024).

7. The State Fiscal Service of Ukraine (2016), Letter "On the approval of the corporate income tax declaration" dated 04.01.2016 no. 102/7/99-99-19-02-01-17, available at: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatki-ta-zbori/zagalnoderjavni-podatki/podatok-na-pributok->

pidpri/listi/arhiv/2016-rik/230801.html (access date February 02, 2024).

8. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2000), Resolution "On approval of the Procedure for submitting financial statements" dated 28.02.2000 no. 419, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text> (access date February 16, 2024).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), Law of Ukraine "About Accounting and Financial Reporting in Ukraine" dated 16.07.1999 no. 996-XIV, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (access date February 16, 2024).

Бачинський В.І., Помульєва В.М.

ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК: ПРОБЛЕМИ ФОРМИ ТА ЗМІСТУ

Мета. Дослідження актуальних проблем форми та змісту податкової декларації з податку на прибуток і пошук шляхів їх удосконалення.

Методика дослідження. При дослідженні використовувалися загальнонаукові та специфічні методи: логічного аналізу, системного підходу, синтезу, індукції і дедукції, теоретичного узагальнення та групування, абстрактно-логічний – при узагальненні теоретичних положень і формуванні висновків та пропозицій.

Результати дослідження. Проаналізовано та узагальнено зміни до форми декларації за період воєнного стану. Акцентовано увагу на важливості подання додатків до декларації, зокрема і фінансової звітності. Обґрунтовано актуальні проблеми подання контролюючому органу фінансової звітності у складі податкової декларації з податку на прибуток. Проаналізовано і узагальнено поширені помилки при поданні податкової звітності з податку на прибуток, визначені податкові наслідки та можливі шляхи упередження помилок. Сформовано пропозиції щодо удосконалення процесу декларування податку на прибуток, запропоновано і обґрунтовано необхідність та напрямки для його спрощення.

Наукова новизна результатів дослідження. Обґрунтовано нагальну потребу в спрощенні процесу декларування податку на прибуток для платників податку та розроблено пропозиції щодо його удосконалення, які забезпечать зменшення кількості часу, який витрачається платниками на підготовку та подання звітності та уникнення помилок і ризиків, що, своєю чергою, сприятиме достовірності податкової звітності і правильності розрахунків з бюджетом.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження і розроблені пропозиції можуть бути використані для подальших наукових досліджень, при розробці нормативних документів та реалізовані шляхом законодавчих змін, а також платниками податку на прибуток при підготовці та поданні податкової декларації з податку на прибуток.

Ключові слова: Податковий кодекс, звітний період, податкова декларація, податок на прибуток підприємств, податкові зобов'язання, фінансова звітність.

Bachynskiy V.I., Pomulieva V.M.

TAX DECLARATION ON INCOME TAX: PROBLEMS OF FORM AND CONTENT

Purpose. The aim of the article is to study the actual problems of the form and content of the income tax return and search for ways to improve them.

Methodology of research. General scientific and specific methods were used in the research: logical analysis, systemic approach, synthesis, induction and deduction, theoretical generalization and grouping, abstract and logical – when generalizing theoretical propositions and forming conclusions and proposals.

Findings. Changes to the declaration form for the period of martial law are analysed and summarized. Attention is focused on the importance of submitting annexes to the declaration, in particular financial reporting. The actual problems of submitting financial statements to the controlling body as part of the income tax return are substantiated. Common errors in filing income tax returns are analysed and summarized, tax consequences and possible ways to prevent errors are determined. Proposals regarding the improvement of the income tax declaration process are formulated. The necessity and directions for its simplification are proposed and substantiated.

Originality. The urgent need to simplify the income tax declaration process for taxpayers is substantiated, and proposals for its improvement are developed, which will ensure a reduction in the amount of time spent by taxpayers on preparing and submitting reports and avoiding errors and risks. This, in turn, will contribute to the reliability of tax reporting and the correctness of calculations with the budget.

Practical value. The obtained research results and developed proposals can be used for further scientific research, in the development of regulatory documents and implemented through legislative changes, as well as by income tax payers in the preparation and submission of income tax returns.

Key words: Tax Code, reporting period, tax declaration, corporate income tax, tax obligations, financial reporting.